

БЮДЖЕТНА ДЕКЛАРАЦІЯ на 2022 – 2024 роки

Загальна частина

Пріоритетні напрями бюджетної політики на 2022 – 2024 роки ґрунтуються на положеннях Програми діяльності Кабінету Міністрів України, Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, Національної економічної стратегії на період до 2030 року, програм співпраці з міжнародними організаціями, а також на засадах Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони, невід’ємною частиною якої є положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі з ЄС, Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020 – 2022 роки.

У середньостроковому періоді зусилля Уряду будуть спрямовані на підтримку макроекономічної стабільності, стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, виконання завдань спрямованих, зокрема, на:

- стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу;
- посилення обороноздатності і безпеки держави;
- розвиток агропромислового комплексу;
- формування чистого та безпечного довкілля, збереження та відновлення природних екосистем;
- розвиток адміністративних послуг та їх цифровізацію, інформатизацію суспільства, сприяння розвитку ІТ-бізнесу, підвищення рівня цифрової грамотності українців;
- посилення енергонезалежності;
- створення ефективної та досконалої системи здійснення соціальної підтримки та пенсійного забезпечення населення;
- розвиток системи соціального захисту ветеранів війни;
- забезпечення якісної, сучасної і доступної середньої освіти, розбудову безпечної та інклюзивної системи освіти, створення сучасної системи професійної (професійно-технічної) освіти та забезпечення якості вищої освіти;
- забезпечення доступу до основних медичних послуг;
- підвищення рівня прозорості в управлінні державними фінансами.

Бюджетна політика буде спрямована на зменшення рівня дефіциту державного бюджету, що був збільшений у 2020 році з метою забезпечення фінансовими ресурсами заходів, спрямованих на боротьбу з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, до рівня визначеного бюджетним законодавством.

Показники державного бюджету на 2020 – 2024 роки

(млн гривень)

Найменування показника	2020 рік (факт)	2021 рік (план зі змінами)	2022 рік (план)	2023 рік (план)	2024 рік (план)
I. Загальні показники надходжень					
Доходи (з міжбюджетними трансфертами)	1 076 027,0	1 097 546,6	1 219 616,8	1 333 209,9	1 451 614,3
<i>Загальний фонд</i>	877 602,7	973 366,7	1 078 682,7	1 192 296,6	1 308 006,4
<i>Спеціальний фонд</i>	198 424,3	124 180,0	140 934,1	140 913,3	143 607,8
Повернення кредитів	9 517,3	8 585,1	10 047,7	9 864,5	10 250,3
<i>Загальний фонд</i>	9 129,2	8 045,9	9 580,9	9 531,8	10 081,2
<i>Спеціальний фонд</i>	388,1	539,2	466,8	332,7	169,1
Дефіцит "+" / профіцит "-"	217 611,0	246 635,5	188 006,0	179 838,0	179 595,9
<i>Загальний фонд</i>	216 467,8	220 861,4	160 259,2	151 093,2	149 851,1
<i>Спеціальний фонд</i>	1143,2	25 774,1	27 746,8	28 744,8	29 744,8
Разом по розділу I	1 303 155,3	1 339 254,9	1 417 670,5	1 522 912,5	1 641 460,5
II. Загальні показники видатків та надання кредитів					
Видатки	1 288 121,4	1 335 162,6	1 394 172,6	1 497 007,6	1 614 117,0
<i>Загальний фонд</i>	1 099 208,2	1 197 349,7	1 241 601,6	1 346 296,7	1 460 622,0
<i>Спеціальний фонд</i>	188 913,2	137 812,9	152 571,0	150 710,9	153 495,0
Надання кредитів	15 033,9	17 604,7	23 497,9	25 904,9	27 343,4
<i>Загальний фонд</i>	3 991,5	4 924,3	6 921,2	6 624,9	7 316,6
<i>Спеціальний фонд</i>	11 042,4	12 680,4	16 576,7	19 280,0	20 026,8
Разом по розділу II	1 303 155,3	1 352 767,3	1 417 670,5	1 522 912,5	1 641 460,5

Бюджетна декларація на 2022 – 2024 роки містить цілі державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізації якої забезпечує головний розпорядник коштів державного бюджету, та показники їх досягнення на 2022 – 2024 роки у межах визначених граничних показників видатків та надання кредитів (додаток 1).

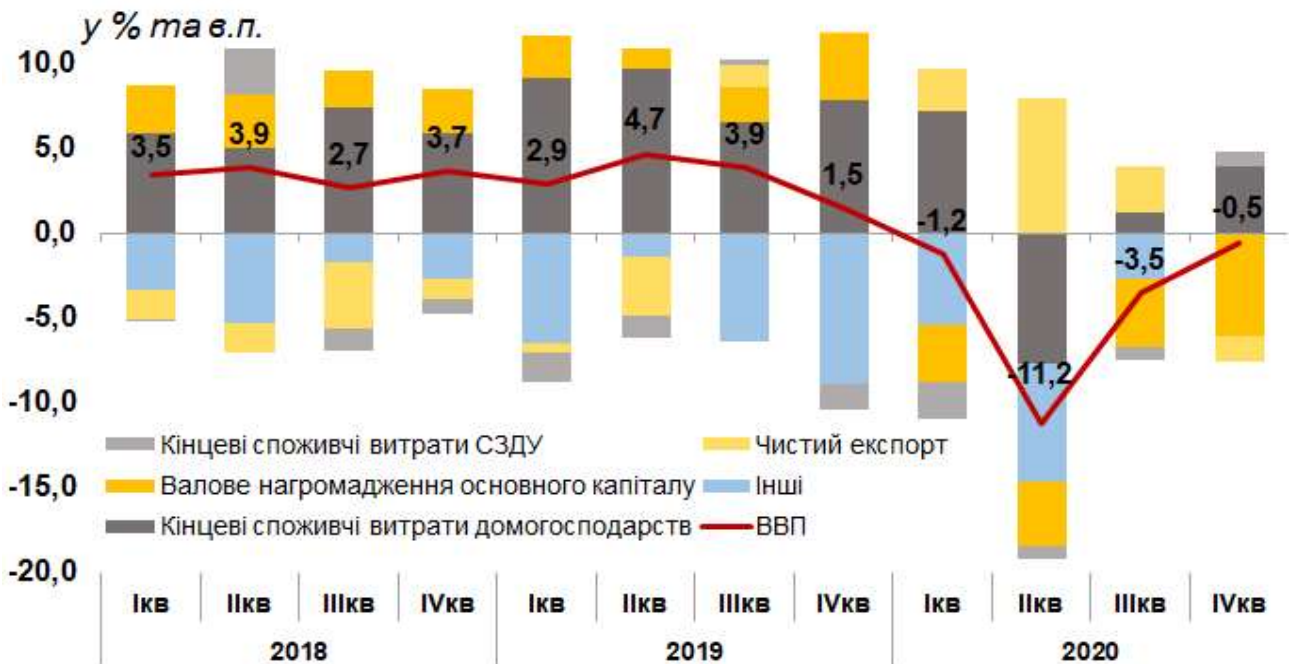
Основні прогностні макропоказники економічного і соціального розвитку України

Економічна ситуація у 2020 році. На початку 2020 року вітчизняна економіка характеризувалась макроекономічною стабільністю із перспективами економічного зростання.

Поворотною подією для глобального економічного розвитку став спалах гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Нові зовнішні та внутрішні умови функціонування економіки зумовили необхідність перегляду макроекономічного прогнозу на 2020 рік. Уточнений макропрогноз було схвалено постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2020 року № 253.

Фактичні макроекономічні результати 2020 року були дещо кращими за очікувані. За даними Державної служби статистики, реальний ВВП у 2020 році скоротився на 4 відсотки проти уточненого прогнозу зменшення на 4,8 відсотка, врахованого під час внесення змін до бюджету. Фактичне значення номінального ВВП у 2020 році становило 4 194,1 млрд грн, що на 205,9 млрд грн більше, ніж було враховано у прогнозі, відповідно до якого вносились зміни до бюджету.

*Динаміка внесків у формування ВВП у 2018 – 2020 роках,
у відсоткових пунктах*

Джерело: Держстат, розрахунки Мінфіну

Важливим чинником відновлення економічної активності був споживчий попит завдяки зростанню реальної заробітної плати на 7,4 відсотка на фоні продовження політики Уряду щодо підвищення мінімальної заробітної плати (на 15,4 відсотка). Середньомісячна номінальна заробітна плата штатного працівника за 2020 рік зросла на 10,4 відсотка порівняно з 2019 роком та

становила 11 591 грн (в розрахунках змін до бюджету був врахований прогноз середньої зарплати у сумі 10 706 гривень).

Після зростання капітальних інвестицій двозначними темпами протягом 4 років поспіль (2016 – 2019 роки) у 2020 році на фоні безпрецедентного рівня невизначеності внаслідок запровадження обмежувальних заходів, спрямованих на недопущення поширення COVID-19, погіршення ділових очікувань, звуження власних фінансових ресурсів підприємств та ускладнення доступу до світових фінансових ринків, валове нагромадження основного капіталу (ВНОК) продемонструвало різку низхідну динаміку.

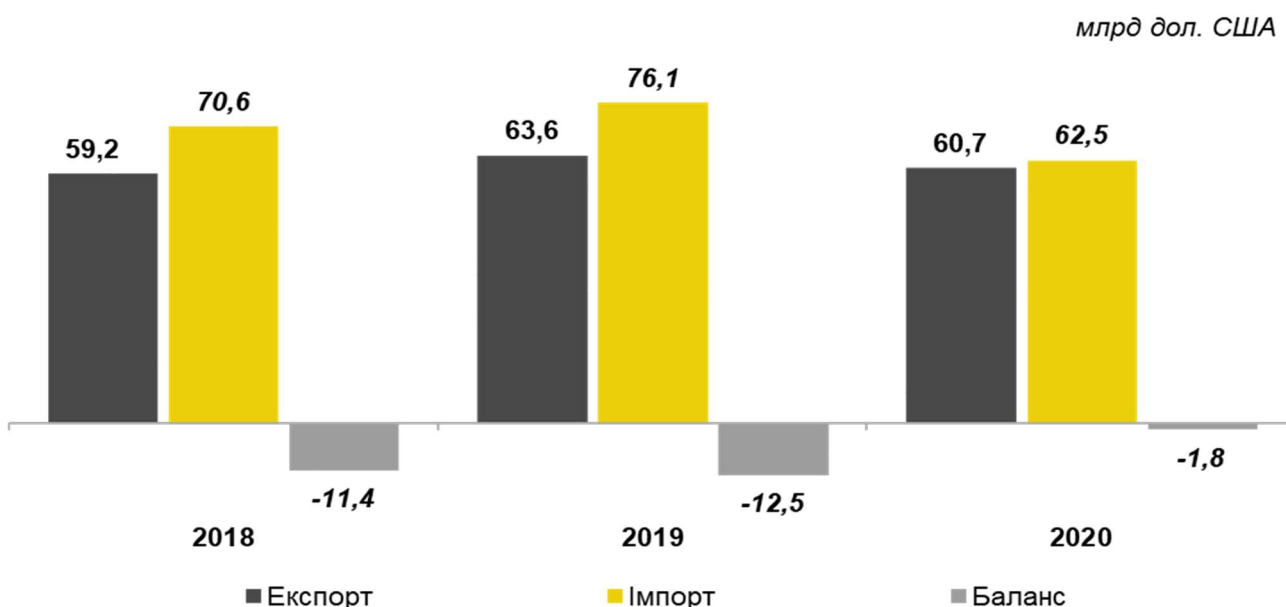
За підсумком 2020 року, підприємствами та організаціями освоєно капітальних інвестицій на суму 508,2 млрд грн, що на 18,6 відсотка менше порівняно із 2019 роком.

За джерелами фінансування капітальних інвестицій (дані квартальної статистики), основну частину становили власні кошти підприємств (66,5 відсотка). Частка капітальних інвестицій за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів збільшилась порівняно з 2019 роком на 5,1 відсоткових пунктів та становила 19,1 відсотка, тоді як частка кредитів банків та інші позики скоротилась на 4,1 відсоткових пунктів і становила 6,7 відсотка загального обсягу інвестицій.

Відновлення споживчого попиту сприяло зростанню обороту роздрібної торгівлі, який за підсумками року збільшився на 8,4 відсотка.

Як і переважна більшість макроекономічних індикаторів, показники платіжного балансу в 2020 році знаходились під впливом наслідків поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19 та карантинних заходів, спрямованих на зменшення поширення інфекції.

***Експорт, імпорт та зовнішньоторговельний баланс товарів та послуг
у 2018 – 2020 роках***

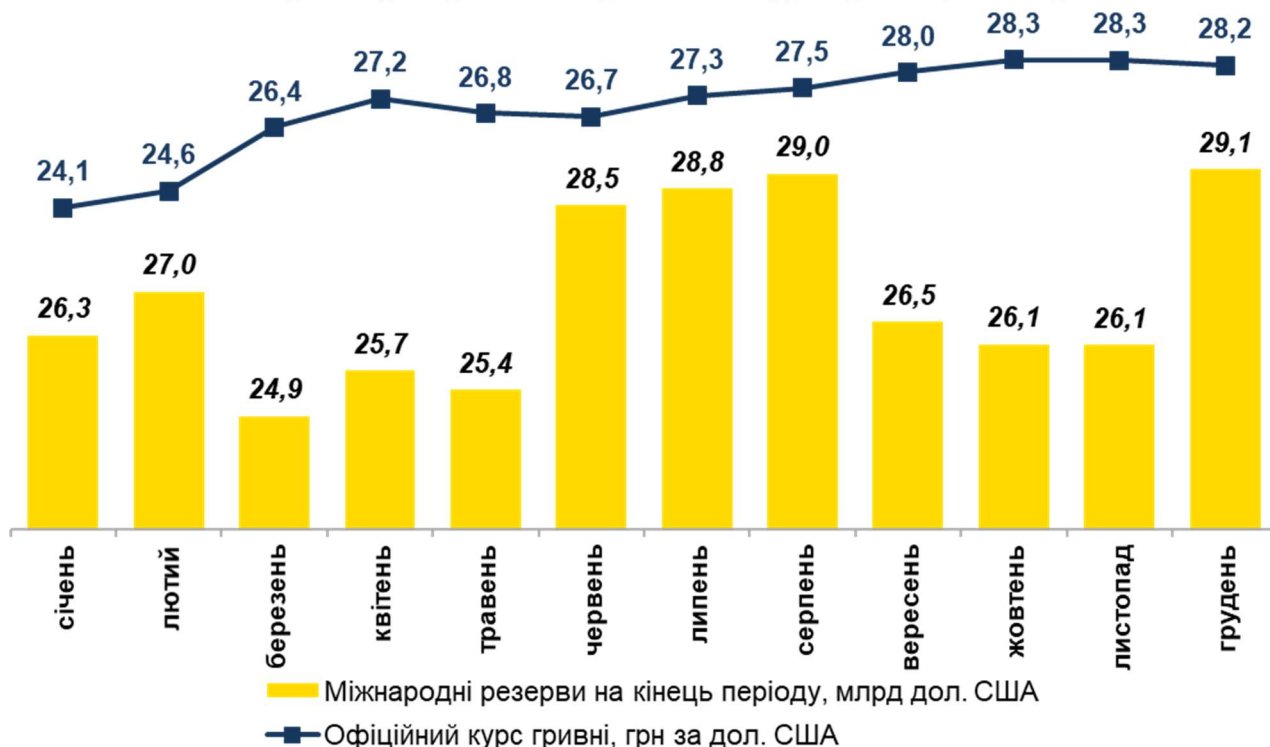

Джерело: Національний банк

За підсумками 2020 року, рахунок поточних операцій вперше, починаючи з 2015 року, був зведений із профіцитом 6,2 млрд доларів США. Таке значення профіциту є одним із найбільших за всю історію незалежності України і було сформоване переважно через зниження імпорту товарів (-14,2 відсотка) та послуг (-31,9 відсотка) на фоні збереження попиту на вітчизняні експортні товари та стабільної динаміки грошових переказів з закордону (11,9 млрд доларів). Платіжний баланс у 2020 році був зведений з профіцитом 2 млрд доларів США.

Позитивна динаміка зовнішньої торгівлі була одним з ключових факторів стабільності обмінного курсу гривні до долара США протягом 2020 року, який девальвував лише на 4,3 відсотка та становив 26,96 гривні за долар США. Важливим фактором, що сприяв стабільності на валютному ринку, було продовження співпраці з міжнародними інвесторами, що сприяло нарощуванню міжнародних резервів на 15 відсотків з 25,3 млрд доларів до 29,1 млрд доларів США.

Міжнародні резерви та офіційний курс гривні у 2020 році

Джерело: Національний банк

Зважаючи на помірний інфляційний тиск впродовж 2020 року та необхідність підтримки показників ділової активності, споживання та зайнятості населення, Національний банк у 2020 році чотири рази приймав рішення щодо зниження облікової ставки: 31 січня 2020 року з 13,5 відсотка до 11 відсотків, 13 березня 2020 року до 10 відсотків, 24 квітня 2020 року до 8 відсотків, а 12 червня 2020 року до 6 відсотків. Зростання споживчих цін у 2020 році становило 5 відсотків у вимірі грудень до грудня.

Поточний економічний стан. Не зважаючи на високий ступінь невизначеності щодо подальшого розвитку пандемії та її впливу на світову економіку, в цілому економічна ситуація в Україні залишається контрольованою.

На початку 2021 року роздрібна торгівля продовжила позитивну динаміку, хоча і дещо нижчими темпами. Так, у річному розрахунку роздрібна торгівля у січні – березні збільшилась на 7,5 відсотка, а порівняно із березнем 2020 року – на 13,1 відсотка.

Вітчизняна промисловість у березні 2021 року проти березня 2020 року зросла на 2,1 відсотка, сільськогосподарське виробництво у січні – березні 2021 року продемонструвало скорочення на 4,8 відсотка.

Також продовжилось зростання заробітних плат. У березні 2021 року середня номінальна заробітна плата становила 13 612 грн, що більше проти березня 2020 року на 18,9 відсотка. Реальна заробітна плата у березні 2021 року збільшилась на 9,5 відсотка у річному вимірі.

У поточному році спостерігається прискорення інфляційної динаміки. Так, у квітні 2021 року порівняно із квітнем минулого року зростання споживчих цін становило 8,4 відсотка. Ураховуючи баланс ризиків, посилення фундаментального інфляційного тиску впродовж останніх місяців Національний банк у 2021 році вже двічі підвищив облікову ставку (05.03.2021 – з 6 відсотків до 6,5 відсотка та 16.04.2021 – з 6,5 відсотка до 7,5 відсотка).

Порівняно з груднем 2020 року середньомісячний обмінний курс гривні до долара США у квітні 2021 року зміцнився на 0,9 відсотка та становив 27,9 гривні за долар США.

Рахунок поточних операцій у січні – березні 2021 року було зведено з профіцитом 0,9 млрд доларів США. Експорт товарів у січні – березні 2021 року становив 12,5 млрд доларів США та збільшився на 11 відсотків. Імпорт товарів у січні – березні 2021 року становив 14,4 млрд доларів США та збільшився на 11,8 відсотка.

Очікування до кінця 2021 року. Найбільш ймовірним сценарієм розвитку економіки у 2021 році є продовження поступової адаптації економічних суб'єктів до нових реалій, викликаних поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. У міру зростання кількості вакцинованих осіб як в Україні, так і у світі, та послаблення карантинних заходів очікується перехід до стійкого розвитку з урахуванням впливу реформ відповідно до пріоритетів, визначених у стратегічних документах Уряду, зокрема у Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471, Національній економічній стратегії на період до 2030 року, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 179, а також Державній програмі стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19,

спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020 – 2022 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2020 року № 534.

Відповідно до оцінок Мінекономіки очікується зростання реального ВВП на рівні 4,1 відсотка у 2021 році. Це дещо нижче базового сценарію прогнозу (зростання реального ВВП на 4,6 відсотка), відповідно до якого розраховано бюджетні показники на 2021 рік (макроекономічний прогноз, схвалений постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 671). Це обґрунтовано тим, що основним припущенням прогнозу відповідно до базового сценарію було завершення світової пандемії COVID-19 у 2020 році та відновлення позитивного тренду розвитку економіки. Проте спалах чергової хвилі інфекції зумовив встановлення більш жорстких карантинних обмежень протягом I кварталу 2021 року, що негативно вплине на темпи економічного зростання по року в цілому.

Водночас, ураховуючи прискорення вакцинації в світі, в тому числі у країнах ЄС, можна очікувати уповільнення темпів поширення інфекції починаючи з II кварталу 2021 року та відповідне послаблення карантинних заходів, внаслідок чого до кінця 2021 року очікується відновлення економічного зростання.

Незважаючи на певне уповільнення очікуваних реальних показників зростання, очікується, що обсяг номінального ВВП у 2021 році становитиме 4 808,5 млрд грн, що є кращим, ніж було враховано під час розрахунків бюджету на 2021 рік (4 505,9 млрд грн), в основному через більш високу фактичну базу 2020 року, ніж було враховано в розрахунках під час розроблення прогнозу, та зміну очікувань щодо цінових параметрів.

У 2021 році найбільший внесок у економічне зростання матиме споживчий попит домогосподарств.

У мірі подолання наслідків пандемії очікується і відновлення інвестиційної активності на фоні зниження рівня невизначеності та покращення ділових очікувань підприємств.

З метою підвищення інвестиційної привабливості держави Уряд реалізовуватиме ряд реформ – запровадження обігу сільськогосподарських земель, проведення ефективних прозорих приватизаційних процесів, створення ефективних ринків, посилення верховенства права.

Відновлення платоспроможного попиту на фоні підвищення світових цін на окремі продукти харчування та енергоносії буде стимулювати цінову динаміку. Зокрема, індекс споживчих цін у вимірі грудень до грудня попереднього року очікується на рівні 108,9 відсотка, а індекс цін виробників – 117 відсотків. Разом з тим послабити інфляційний ризик у другій половині року має збільшення пропозиції на продовольчому ринку, зокрема, з боку сільського господарства та вітчизняних підприємств переробної промисловості на фоні прогнозованого значного врожаю та розширення переробних потужностей, як результат відновлення інвестиційної активності.

Водночас відновлення внутрішнього попиту, у тому числі інвестиційного, стимулюватиме зростання імпорту після його різкого скорочення у 2020 році. Враховуючи, що темпи зростання експорту товарів та послуг очікуються меншими за темпи зростання імпорту товарів та послуг – 8,8 відсотка проти 15,6 відсотка відповідно, очікується розширення дефіциту торговельного балансу до 6,2 млрд доларів США до кінця 2021 року.

При цьому очікується, що курс гривні до долара США залишатиметься відносно стабільним – на рівні 28 гривень за долар США у середньому по року.

Перспективи економічного розвитку на середньострокову перспективу (2022 – 2024 роки). Подальший економічний розвиток як України, так і інших країн світу, залежить від ефективності результатів подолання пандемії COVID-19 та її наслідків. Очікується, що вже у I півріччі 2022 року вакцинація набуде глобального характеру та охопить більшість населення світу. Таке припущення має високу імовірність до реалізації, оскільки вже наприкінці квітня 2021 року в світі було виготовлено та розподілено майже 900 млн доз вакцин серед 208 країн¹.

Основні макропоказники економічного і соціального розвитку України у 2020 – 2024 роках

Назва	2020	2021	2022	2023	2024
	Звіт	Очікуване	Прогноз		
Валовий внутрішній продукт: номінальний, млрд грн	4 194,1	4 808,5	5 368,7	5 993,9	6 651,0
у відсотках до попереднього року	96,0	104,1	103,8	104,7	105,0
Індекс споживчих цін (ІСЦ): грудень до грудня попереднього року, відсотки	105,0	108,9	106,2	105,3	105,0
Індекс цін виробників (ІЦВ): грудень до грудня попереднього року, відсотки	114,5	117,0	107,8	106,2	105,7
Рівень безробіття населення у віці 15–70 років за методологією Міжнародної організації праці, відсотків до робочої сили відповідного віку	9,5	9,2	8,5	8,0	7,8
Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн доларів США	-1 790	-6 244	-8 595	-10 623	-12 096
Експорт товарів та послуг: млн доларів США	60 673	65 983	70 286	75 686	81 668
у відсотках до попереднього року	95,5	108,8	106,5	107,7	107,9

¹ За даними Financial Times станом на 20.04.2021

Назва	2020	2021	2022	2023	2024
	Звіт	Очікуване	Прогноз		
Імпорт товарів та послуг: млн доларів США	62 463	72 227	78 881	86 309	93 764
у відсотках до попереднього року	82,1	115,6	109,2	109,4	108,6
<i>Припущення прогнозу:</i>					
Облікова ставка Національного банку України, відсотків річних на кінець періоду	6,0	7,5	7,0	5,5	5,2
Обмінний курс гривні до долара США, гривень за долар США в середньому за період	27,0	28,0	28,6	28,8	29,2
на кінець періоду	28,3	28,6 [±1]	28,7 [±1]	28,9 [±1]	29,4[±1]

Джерело: Держстат, Національний банк, очікування та прогноз Мінекономіки

Зниження рівня невизначеності та допомога провідних країн світу у подоланні пандемії сприятиме поступовому пом'якшенню карантинних обмежень упродовж прогнозного періоду. Це сприятиме відновленню економічного розвитку та приведе до надолуження понесених через пандемію втрат в умовах посилення активності економічних суб'єктів.

Прогнозується, що, починаючи з 2022 року, більшість країн світу, у тому числі Україна, повернуться до звичного (до пандемії) ритму життя.

Окрім зазначеного постпандемічного відновлення прогноз на середньострокову перспективу ґрунтується на економічній політиці, спрямованій на реформування економіки країни, визначеної у стратегічних документах Уряду, зокрема у Національній економічній стратегії на період до 2030 року, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 179, та Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471, а також інших стратегічних та програмних документах.

Зовнішньоекономічне середовище. Макроекономічний прогноз для України розраховано на припущеннях щодо зростання світової економіки в середньому на 3,8 відсотка у 2022 – 2024 роках. Також як припущення враховано середньорічне економічне зростання Єврозони у 2022 – 2024 роках на рівні 2,4 відсотка. Основну стимулюючу роль відіграватимуть гнучка грошово-кредитна та фіскальна політика розвинутих країн, що буде сприяти збільшенню внутрішнього попиту.

Динаміка ВВП України та світу у 2020 – 2024 роках

Джерело: Держстат, МВФ, Мінекономіки

Попит на українські сировинні товари підтримуватиметься у середньостроковій перспективі також країнами Азії (передусім з боку Китаю та Індії), які залишатимуться світовими лідерами економічного зростання.

Пропозиція. Інвестиційна політика буде спрямована на активне надолуження понесених втрат шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату та стимулювання припливу капітальних вкладень у виробництво конкурентоспроможної продукції, інвестиційне забезпечення структурної перебудови економіки.

Зусилля Уряду будуть спрямовані на підтримку макроекономічної стабільності, впровадження реформ, спрямованих на покращення умов ведення бізнесу та зменшення регуляторних бар'єрів, поширення діджиталізації та створення ефективної фінансової та інституційної інфраструктури розвитку бізнесу, розвиток транскордонного співробітництва. Як результат, це додаватиме впевненості українським товаровиробникам і спонукатиме їх розробляти та впроваджувати довготривалі стратегії розвитку виробництва з інвестиційно-інноваційним спрямуванням.

Реформи Уряду також будуть спрямовані на підтримку малого і середнього підприємництва. Розвиток цієї сфери базуватиметься на пришвидшеному сприйнятті змін та адаптації до нових умов функціонування та потреб споживачів, чому сприятиме продовження політики Уряду, спрямованої на створення сприятливого середовища для підприємництва, у тому числі шляхом спрощення доступу до фінансів та зменшення витрат бізнесу.

На середньостроковий період очікується прискорення економічного зростання з 3,8 відсотка у 2022 році до 5 відсотків у 2024 році.

Внутрішній попит. В умовах посткризового відновлення у

середньостроковому періоді внутрішній попит залишиться рушійною силою зростання. Обсяги споживання зростатимуть унаслідок подальшого збільшення доходів населення, у тому числі за рахунок підвищення мінімальної заробітної плати.

Розвиток електронного урядування в Україні та цифровізація державних послуг дозволять суттєво знизити витрати на їх надання, полегшити доступ до них та підвищать їх якість для споживачів. Це створить умови для розвитку людського капіталу, сприятиме забезпеченню гідних умов оплати праці.

На фоні економічного відновлення скоротиться рівень безробіття населення у віці 15 – 70 років (за методологією МОП) у відсотках до робочої сили відповідного віку до 7,8 відсотка у 2024 році.

Динаміка рівня безробіття населення у віці 15 – 70 років та реальної заробітної плати у 2020 – 2024 роках

Джерело: Держстат, Мінекономіки

Ціни. На прогностичному горизонті 2022 – 2024 років темпи зростання споживчих цін на внутрішньому ринку поступово сповільнюватимуться із очікуваним досягненням меж цільового діапазону (5 відсотків +/- 1 відсотковий пункт) – із 6,2 відсотка у 2022 році до 5 відсотків у 2024 році. Також у прогностичному періоді очікується сповільнення темпів зростання цін виробників та їх наближення до темпів зростання споживчих цін – із 7,8 відсотка у 2022 році до 5,7 відсотка у 2024 році.

Уповільнення темпів зростання внутрішніх цін відбуватиметься в умовах створення ефективного конкурентного середовища, підвищення дієвості та прозорості державної допомоги суб'єктам господарювання, покращення умов для розвитку малого та середнього бізнесу, переходу до інноваційної моделі економічного розвитку, а також внаслідок виваженої грошово-кредитної

політики, спрямованої на зниження інфляційного тиску.

Грошово-кредитна політика Національного банку у середньостроковому періоді, як очікується, поступово пом'якшиться в результаті послаблення інфляційного тиску та наближення інфляції до цільових показників. Так, прогноз побудовано виходячи з припущення, що облікова ставка Національного банку знизиться із 7,5 відсотка у 2021 році до 5,2 відсотка у 2024 році.

Джерело: Держстат, НБУ, Мінекономіки

В умовах зниження невизначеності на фоні сприятливої кон'юнктури на пріоритетних для вітчизняного експорту ринках у припущеннях прогнозу враховано, що девальвація гривні у 2022 – 2024 роках становитиме у середньому менше 1,5 відсотка щорічно. Динаміка обмінного курсу гривні до долара США визначатиметься ринковими умовами, формуватиметься у плаваючому режимі та характеризуватиметься помірним рівнем девальвації, який, з одного боку, не провокуватиме тиск на внутрішні ціни, з іншого – сприятиме забезпеченню макроекономічної стабільності.

Зовнішня торгівля та платіжний баланс. Поряд з посткризовим відновленням економіки важливою умовою зовнішньої стійкості України буде продовження співпраці з МВФ та іншими міжнародними організаціями, а також виконання Угоди про асоціацію з ЄС, інших угод про зони вільної торгівлі, їх оновлення та укладання нових. Продовжиться запровадження заходів з просування українського експорту на зовнішніх ринках шляхом створення механізмів страхування, перестраховування та гарантування експортної діяльності, сприяння зменшенню мит на українську продукцію на ключових світових ринках, реалізації «промислового безвізу» на тлі захисту вітчизняних виробників від недобросовісного та зростаючого імпорту, у тому числі через механізми СОТ,

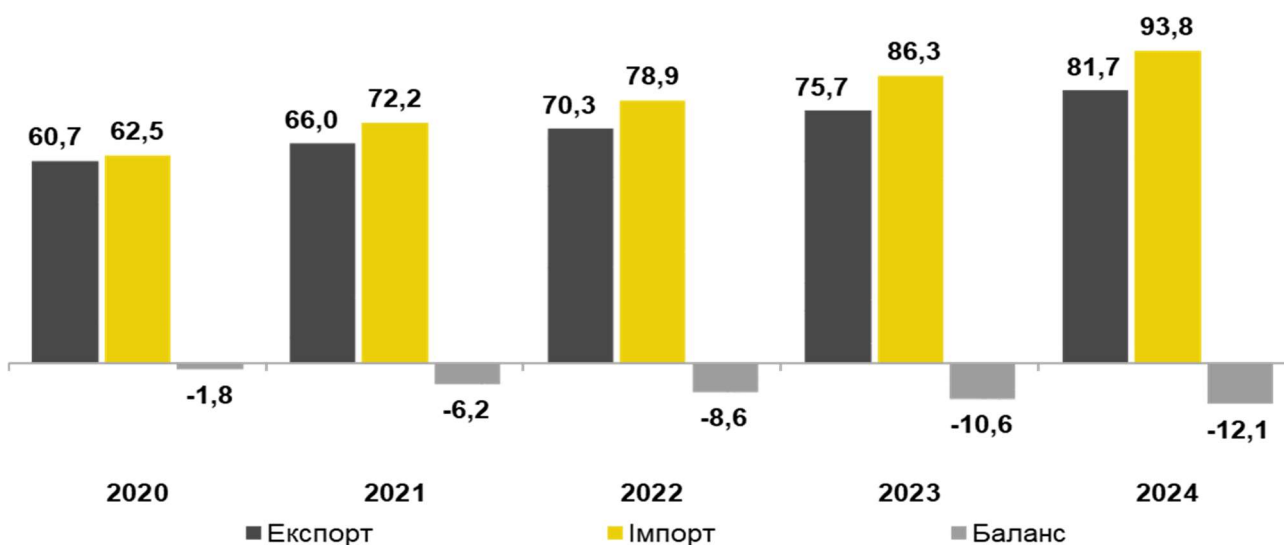
зняття антидемпінгових і захисних мит, які поширюються на українську продукцію.

На прогнозованому горизонті 2022 – 2024 років експорт товарів та послуг демонструватиме зростання на рівні, близькому до 7,4 відсотка щорічно. Водночас після суттєвого зростання імпорту у 2021 році (до 15,6 відсотка порівняно з 2020 роком) внаслідок реалізації відкладеного попиту на імпортовану продукцію, а також поступового відновлення міжнародного туризму очікується поступове уповільнення темпів зростання імпорту товарів та послуг до 8,6 відсотка у 2024 році. Основними чинниками уповільнення має стати збільшення покриття внутрішніх потреб у природному газі власними ресурсами через збільшення видобутку та запровадження енергозберігаючих технологій, задоволення відкладеного попиту, а також розвиток внутрішнього виробництва.

Ураховуючи нормалізацію зовнішньоторговельної діяльності, у прогнозованому періоді у 2022 – 2024 роках очікується зростання від’ємного сальдо балансу товарів та послуг (в середньому до 5 відсотків до ВВП).

Динаміка показників зовнішньої торгівлі у 2020 – 2024 роках

млрд дол. США

Джерело: Національний банк, Мінекономіки

Отже, протягом прогнозованого періоду 2022 – 2024 років очікується продовження політики, спрямованої на усунення перешкод на шляху ефективного розвитку економіки, забезпечення макроекономічної стабільності та зниження фінансових ризиків, створення передумов для змін технологічності виробництва, в тому числі шляхом стимулювання просування товарів на зовнішні конкурентні ринки та покращення інвестиційної привабливості України.

Разом з тим показники прогнозу можуть перебувати під впливом потенційних ризиків макроекономічного середовища, які наведено у положеннях щодо оцінки фіскальних ризиків. З іншого боку, за умови ефективної реалізації структурних реформ відповідно до Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 179, можливим є прискорення темпів економічного розвитку.

При цьому з метою мінімізації ризиків виконання бюджету та із урахуванням кращої міжнародної практики, для розрахунку бюджетних показників використано базовий сценарій економічного прогнозу.

Пріоритетні завдання податкової політики

Пріоритетом податкової політики на 2022 – 2024 роки є забезпечення стабільності податкової системи, підвищення ефективності та полегшення податкового адміністрування з мінімізацією можливостей для зловживань.

Протягом 2022 – 2024 років буде забезпечено відповідність ставок податків інфляційним процесам в економіці. Зокрема, у разі необхідності (щороку) відбуватиметься перегляд ставок акцизного податку, екологічного податку та рентної плати, визначених в абсолютних значеннях, з урахуванням індексу споживчих цін та індексу цін виробників промислової продукції.

Відповідно до зобов'язань, взятих у межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, відбудеться наближення податкового законодавства України до законодавства ЄС:

удосконалення інструментів адміністрування акцизного податку;

поступове наближення ставок акцизного податку на тютюнові вироби до рівня, передбаченого директивою ЄС, шляхом збільшення специфічних ставок акцизного податку та мінімального податкового акцизного зобов'язання на тютюнові вироби;

запровадження Е-акцизу для алкогольних напоїв та тютюнових виробів;

наближення норм національного податкового законодавства з податку на додану вартість до положень європейського законодавства.

З огляду на потребу забезпечити ефективність та справедливість податкової системи, а також виконання взятих міжнародних зобов'язань буде впроваджено заходи зі зменшення податкових перешкод для іноземних інвестицій та запобігання ухиленням від сплати податків на доходи і капітал:

впровадження стандартів BEPS, приєднання до процедури автоматичного обміну податковою інформацією за міжнародними стандартами;

проведення переговорів щодо міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування з Ліхтенштейном, САР Сянганом (Гонконгом), Францією, Чорногорією та Японією.

Для створення рівних умов ведення бізнесу для усіх сільськогосподарських товаровиробників, стимулювання їх до офіційного оформлення відносин оренди та праці та унеможливлення приховування доходів від оренди та реалізації сільгосппродукції, для власників та користувачів земельних ділянок сільськогосподарського призначення буде запроваджено мінімальне податкове зобов'язання з 1 гектара таких земель.

Для створення привабливого інвестиційного клімату в державі надалі буде спрощено адміністрування податків шляхом впровадження електронних податкових перевірок (е-аудит) із застосуванням відповідного програмного забезпечення.

Пріоритетні завдання митної політики

Пріоритетом митної політики у 2022 – 2024 роках є побудова на базі Державної митної служби ефективної моделі здійснення заходів митної політики та впровадження в її діяльність кращих світових практик з реалізації державної митної політики, удосконалення існуючих процедур, налагодження процесів інституціонального оновлення та розвитку функціональної спроможності виконання покладених завдань, зокрема:

встановлення максимально прозорих і зрозумілих правил, що гармонійно поєднуються із нормами ЄС та міжнародних організацій;

збалансованість між спрощеннями процедур у зовнішній торгівлі та забезпеченням належного контролю за дотриманням законодавства з питань митної справи;

оптимізація організаційної та функціональної структури Держмитслужби;

мотивація працівників митниці;

зручні, швидкі та надійні електронні сервіси митниці для користувачів;

модернізація та реконструкція об'єктів митної інфраструктури, забезпечення митниць сучасними технічними засобами митного контролю.

Формування дохідної частини

Прогноз доходів бюджету на 2022 – 2024 роки визначений на підставі прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України, чинних норм податкового, митного та бюджетного законодавства, а також інформації Національного банку щодо частини прогнозованого прибутку до розподілу, яка підлягатиме перерахуванню до державного бюджету, на середньостроковий період.

Доходи державного бюджету на 2022 – 2024 роки

(млн гривень)

Найменування показника	2020 рік (факт)	2021 рік (план зі змiнами)	2022 рік (прогноз)	2023 рік (прогноз)	2024 рік (прогноз)
податкові надходження	851 115,6	949 456,6	1 064 496,3	1 176 637,9	1 295 040,2
загальний фонд	733 421,8	881 617,7	983 615,1	1 095 228,0	1 212 195,8
спеціальний фонд	117 693,8	67 838,9	80 881,2	81 409,8	82 844,4
неподаткові надходження	212 957,2	134 613,5	141 963,6	142 037,7	139 802,9
загальний фонд	134 310,8	79 977,7	83 701,7	83 820,6	80 206,1
спеціальний фонд	78 646,4	54 635,8	58 261,9	58 217,1	59 596,8
інші доходи	1 296,1	3 090,3	2 344,6	1 846,2	1 738,2
загальний фонд	1 106,6	1 385,0	553,6	559,8	571,6
спеціальний фонд	189,5	1 705,3	1 791,0	1 286,4	1 166,6
всього доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	1 065 368,9	1 087 160,4	1 208 804,5	1 320 521,7	1 436 581,4
загальний фонд	868 839,2	962 980,4	1 067 870,4	1 179 608,4	1 292 973,5
спеціальний фонд	196 529,7	124 180,0	140 934,1	140 913,3	143 607,8
офіційні трансферти	10 658,0	10 386,2	10 812,4	12 688,2	15 032,9
загальний фонд	8 763,4	10 386,2	10 812,4	12 688,2	15 032,9
спеціальний фонд	1 894,6				
Разом доходів	1 076 027,0	1 097 546,6	1 219 616,8	1 333 209,9	1 451 614,3
загальний фонд	877 602,6	973 366,7	1 078 682,7	1 192 296,6	1 308 006,4
спеціальний фонд	198 424,3	124 180,0	140 934,1	140 913,3	143 607,8

Показники дохідної частини Бюджетної декларації на середньостроковий період розроблено з урахуванням, зокрема:

продовження справляння військового збору;

поквартальне нарахування та сплата податку на прибуток підприємствами з річним доходом понад 40 млн грн;

збереження чинних ставок рентної плати за видобуток нафти, газового конденсату, залізної руди та природного газу із застосуванням з 2023 року звичайних ставок замість пільгових до видобутку з нових свердловин, що працюють з 01 січня 2018 року;

застосування з 2024 року індексації нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь, земель населених пунктів та інших земель несільськогосподарського призначення, а також для цілей оподаткування єдиним податком четвертої групи;

зарахування 95 відсотків рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (природного газу, нафти та газового конденсату) до державного бюджету;

спрямування 86,56 відсотка акцизного податку з пального до спеціального фонду державного бюджету на розвиток дорожнього господарства (решта 13,44 відсотка спрямовується до бюджетів територіальних громад);

незастосування у 2022 – 2024 роках до ставок оподаткування, визначених в абсолютних значеннях, акцизного податку, екологічного податку та рентної плати індексів споживчих цін, індексів цін виробників промислової продукції;

використання чинних ставок оподаткування, зокрема, з основних податків:

Найменування показника	2020	2021	2022	2023	2024
	розмір ставок				
Податок та збір на доходи фізичних осіб у т. ч.:	19,5%		19,5%		
податок на доходи фізичних осіб	18%		18%		
військовий збір	1,5%		1,5%		
Податок на прибуток підприємств	18%		18%		
Рентна плата за користування надрами для видобування залізної руди (відсоток від вартості залізної руди) (12% – якщо середня вартість залізної руди 70\$ і більше; 11% – якщо менше 70\$).	8% <i>(до 23.05.2020)</i> 12% / 11%	12% / 11%		12% / 11%	
Рентна плата за користування надрами для видобування природного газу	відсоток від вартості товарної продукції: визначеної у договорах купівлі-продажу для забезпечення побутових споживачів та виробників теплової енергії; середня митна вартість імпортного природного газу для забезпечення інших цілей				
<i>видобутий із свердловин (крім нових свердловин з 01.01.2018):</i>					
глибина залягання покладів до 5000 метрів	29%		29%		
глибина залягання покладів понад 5000 метрів	14%		14%		
з покладів на ділянках надр (родовищах) в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України	11%		11%		
природний газ, видобутий під час виконання договорів про спільну діяльність	70%		70%		
<i>видобутий із нових свердловин з 01.01.2018:</i>					
глибина залягання покладів до 5000 метрів	12%		12% (до 2023 р.) 29% (з 2023 р.)		
глибина залягання покладів понад 5000 метрів	6%		6% (до 2023 р.) 14% (з 2023 р.)		
Рентна плата за користування надрами для видобування нафти	відсоток від вартості товарної продукції – середня ціна одного бареля нафти «Urals» перерахована у гривні за тону за курсом НБУ із врахуванням середнього показника місткості барелів в 1 тонні нафти марки «Urals» у розмірі 7,28				
глибина залягання покладів до 5000 метрів	31%		31%		
глибина залягання покладів понад 5000 метрів	16%		16%		

Найменування показника	2020	2021	2022	2023	2024
	розмір ставок				
Рентна плата за користування надрами для видобування газового конденсату	відсоток від вартості товарної продукції, розрахованої як для нафти				
глибина залягання покладів до 5000 метрів	31%		31%		
глибина залягання покладів понад 5000 метрів	16%		16%		
Податок на додану вартість	20%		20%		
Акцизний податок, зокрема:					
<i>Сигарети з фільтром та без фільтра:</i>					
специфічна ставка (грн за 1000 шт.)	907,2	1 088,64	1 306,37	1 567,64	1 881,17
адвалорна ставка (відсоток від вартості реалізації)	12%		12%		
Мінімальне податкове зобов'язання із сплати акцизного податку (грн. за 1000 шт.)	1 213,61	1 456,33	1 747,6	2 097,12	2 516,54
Тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням	1 139,76 (грн за 1 кг)	1 456,33 (грн за 1000 штук)	1 747,6 (грн за 1000 штук)	2 097,12 (грн за 1000 штук)	2 516,54 (грн за 1000 штук)
Спирт етиловий та лікєро-горілчані вироби (грн. за 1 л 100% спирту)	126,96		126,96		
Пиво (грн. за 1 л)	2,78		2,78		
Електрична енергія (відсоток від вартості реалізації)	3,2%		3,2%		
Бензин (євро за 1000 л, приведених до 15°C)	213,5		213,5		
Дизельне паливо (євро за 1000 л, приведених до 15°C)	139,5		139,5		
Екологічний податок за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю (за умови перевищення 500 тонн на рік, норма діє з 2019 року) (гривень за 1 тунну)	10		10		

Згідно з частиною третьою статті 33 Бюджетного кодексу Національний банк подає інформацію про розрахунок частини прогнозованого прибутку до розподілу, яка підлягатиме перерахуванню до державного бюджету, на середньостроковий період. У доходах державного бюджету на 2022 – 2024 роки, за інформацією Національного банку, враховано кошти, що перераховуються Національним банком відповідно до Закону України «Про Національний банк України» в сумі 13,6 млрд грн, 10,5 млрд грн та 15,2 млрд грн відповідно.

З урахуванням прогнозу основних макроекономічних показників економічного та соціального розвитку країни, динаміки бази оподаткування, ефективності податкового адміністрування, загальні показники доходів державного бюджету на 2022 – 2024 роки зростають.

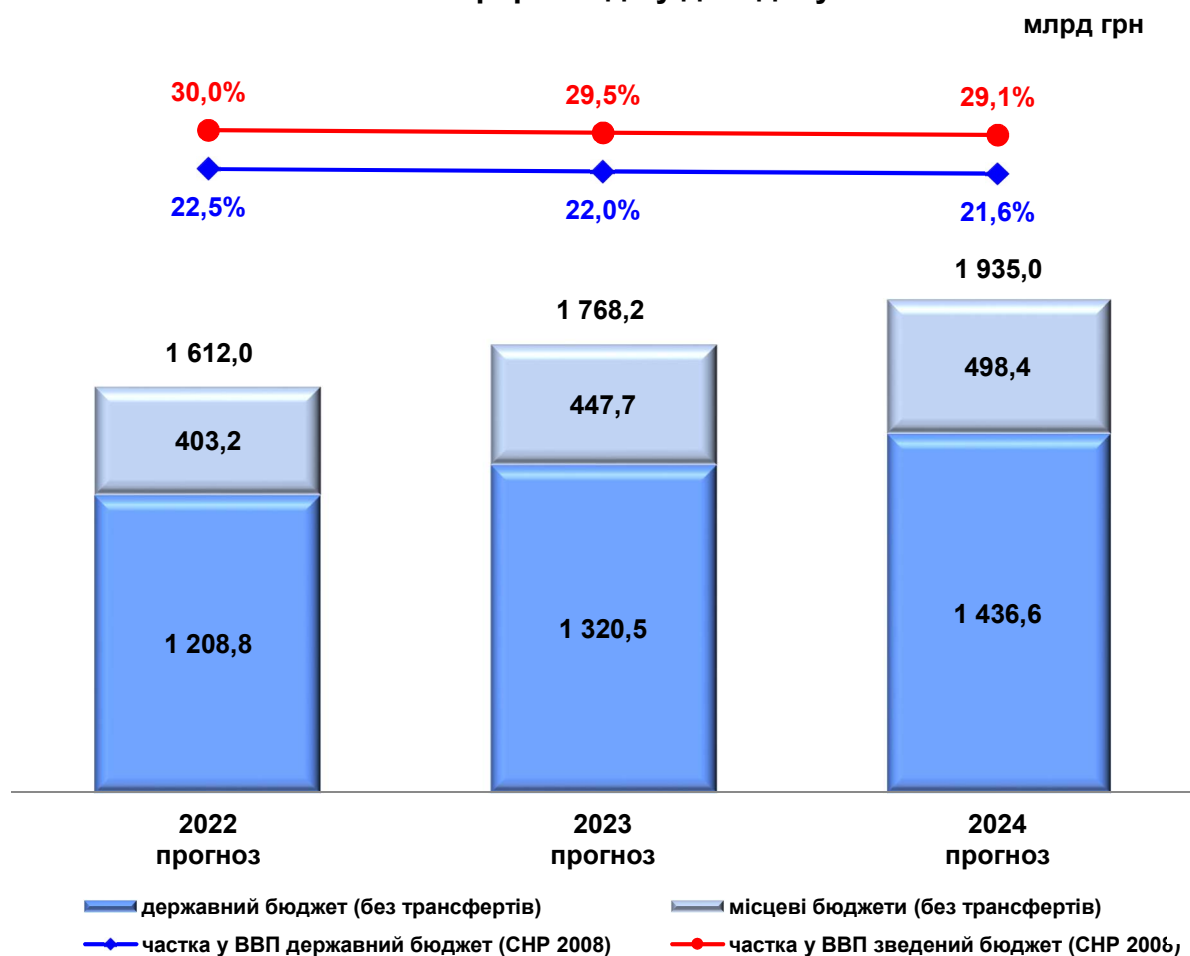
Загальні показники доходів державного бюджету у 2022 – 2024 роках

(млрд гривень)

Найменування показника	2022 рік			2023 рік			2024 рік		
	прогноз	відхилення до попереднього року		прогноз	відхилення до попереднього року		прогноз	відхилення до попереднього року	
		+/-	%		+/-	%		+/-	%
Державний бюджет (без урахування міжбюджетних трансфертів)	1 208,8	121,6	111,2	1 320,5	111,7	109,2	1 436,6	116,1	108,8
<i>загальний фонд</i>	<i>1 067,9</i>	<i>104,9</i>	<i>110,9</i>	<i>1 179,6</i>	<i>111,7</i>	<i>110,5</i>	<i>1 293,0</i>	<i>113,4</i>	<i>109,6</i>
<i>спеціальний фонд</i>	<i>140,9</i>	<i>16,8</i>	<i>113,5</i>	<i>140,9</i>	<i>0,0</i>	<i>100,0</i>	<i>143,6</i>	<i>2,7</i>	<i>101,9</i>

При цьому частка перерозподілу валового внутрішнього продукту як через зведений бюджет, так і державний, у 2022 – 2024 роках поступово зменшується і за зведеним бюджетом України становить на 2022 рік – 30,0 відсотків, на 2023 рік – 29,5 відсотка, на 2024 рік – 29,1 відсотка, за державним бюджетом на 2022 рік – 22,5 відсотка, на 2023 рік – 22,0 відсотків, на 2024 рік – 21,6 відсотка.

Частка перерозподілу доходів у ВВП

Зменшення частки доходів у ВВП відбувається в основному за такими джерелами:

кошти, що перераховуються Національним банком відповідно до Закону України «Про Національний банк України» через подальше зменшення прогнозного обсягу прибутку Національного банку, який підлягає перерахуванню до державного бюджету у 2023 році проти 2022 року;

акцизному податку, що обумовлено стабільним рівнем споживання підакцизних товарів, відсутністю індексації ставок податків, виражених в абсолютних значеннях, за винятком ставок податків для тютюнових виробів, та меншими темпами зростання прогнозного курсу євро до гривні порівняно з ростом номінального ВВП.

Формування видаткової частини

Під час формування видаткової частини державного бюджету у середньостроковому періоді основним прагненням є досягнення цілей державної політики в межах ресурсних можливостей бюджету, спрямовуючи кошти на заходи відповідно до їх пріоритетності та актуальності, а також з урахуванням ефективності їх використання та можливої економії коштів за діючими бюджетними програмами або напрямками використання бюджетних коштів.

Державна політика у сфері соціального захисту

Прожитковий мінімум. Відповідно до статті 6 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» базовим державним соціальним стандартом є **прожитковий мінімум**, встановлений законом, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я та освіти.

Народні депутати України та Уряд підготували ряд законодавчих ініціатив, спрямованих на зміну підходів до визначення та застосування прожиткового мінімуму.

Водночас останнім часом прожитковий мінімум встановлюється на підставі затвердженого у законі України про Державний бюджет України розміру прожиткового мінімуму у грудні поточного року з урахуванням його підвищення темпами, що на 2 відсоткових пункти перевищують показник прогнозного індексу споживчих цін.

До прийняття законодавчих рішень такий підхід застосовано для розрахунку прогнозного прожиткового мінімуму на 2022 – 2024 роки.

	2022 рік			2023 рік			2024 рік		
	з січня	з липня	з грудня	з січня	з липня	з грудня	з січня	з липня	з грудня
Прожитковий мінімум, грн: на одну особу	2393	2508	2589	2589	2713	2778	2778	2911	2972
для дітей віком до 6 років	2100	2201	2272	2272	2381	2438	2438	2555	2609
для дітей віком від 6 до 18 років	2618	2744	2833	2833	2969	3040	3040	3186	3253
для працездатних осіб	2481	2600	2684	2684	2813	2880	2880	3018	3082
для осіб, які втратили працездатність	1934	2027	2093	2093	2193	2246	2246	2354	2403

Рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення:

у 2022 році: для працездатних осіб – 45 відсотків, для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю – 100 відсотків, для дітей – 130 відсотків відповідного прожиткового мінімуму;

у 2023 році: для працездатних осіб – 50 відсотків; для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю – 100 відсотків, для дітей – 130 відсотків відповідного прожиткового мінімуму;

у 2024 році: для працездатних осіб – 55 відсотків; для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю – 100 відсотків, для дітей – 130 відсотків відповідного прожиткового мінімуму.

Мінімальна заробітна плата та соціальні стандарти. Під час формування видаткової частини на 2022 – 2024 роки буде враховано такі показники:

мінімальної заробітної плати:

з 01 січня 2022 року – в розмірі 6 500 грн, з 01 жовтня 2022 року – в розмірі 6 700 грн;

з 01 січня 2023 року – в розмірі 7 176 грн;

з 01 січня 2024 року – в розмірі 7 665 грн;

посадового окладу працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки:

з 01 січня 2022 року – в розмірі 2 893 грн, з 01 жовтня 2022 року – в розмірі 2 982 грн;

з 01 січня 2023 року – в розмірі 3 193 грн;

з 01 січня 2024 року – в розмірі 3 411 гривень.

	Мінімальна заробітна плата		Посадовий оклад працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки	
	грн	темпи приросту, %	грн	темпи приросту, %
з 01 січня 2022 року	6 500		2 893	
з 01 жовтня 2022 року	6 700	3,1	2 982	3,1
з 01 січня 2023 року	7 176	7,1	3 193	7,1
з 01 січня 2024 року	7 665	6,8	3 411	6,8

Оплата праці працівників бюджетної сфери, працівників державних органів та суддів

На 2022 рік видатки на оплату праці працівників бюджетної сфери розраховано з урахуванням прогнозного розміру посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС та прогнозного розміру мінімальної заробітної плати; працівників державних органів, суддів – на рівні 2021 року.

Видатки на 2023 – 2024 роки на оплату праці працівників бюджетної сфери розраховано з урахуванням прогнозного розміру посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС та прогнозного розміру мінімальної заробітної плати; для працівників державних органів, суддів – на рівні 2021 року.

Уряд буде спрямовувати зусилля на зміну підходів до формування фондів оплати праці, грошового забезпечення та суддівської винагороди, зокрема, шляхом «відв'язки» розмірів посадових окладів від розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Державна політика щодо оплати праці на державній службі буде спрямована на посилення кадрового потенціалу державної служби, підвищення прозорості, передбачуваності та справедливості заробітної плати шляхом посилення ролі сталої частки в структурі заробітної плати державних службовців, встановлення конкурентоспроможного рівня заробітної плати, впровадження класифікації посад державної служби із забезпеченням інтеграції посад фахівців, залучених на роботу в державних органах в рамках здійснення заходів реформи державного управління, до загальної системи оплати праці, збалансування організаційної структури та оптимізації чисельності органів виконавчої влади.

Соціальна політика. Усвідомлюючи необхідність підвищення якості та рівня життя українських громадян Уряд поставив перед собою одне з нагальних завдань: не пасивне пристосування соціальної політики до обмежених фінансово-матеріальних ресурсів країни, а визначення основних пріоритетів та активне впровадження реформ, які сприятимуть створенню ефективної та досконалої системи здійснення соціальної підтримки та пенсійного забезпечення населення у середньостроковій перспективі. Зокрема, надалі впроваджуватиметься комплексний підхід до розв'язання проблем найбільш

вразливих верств населення, сприяння їх соціальній інтеграції та подоланню бідності, забезпечення захисту прав дітей, їх безпеки та благополуччя.

Завданнями на 2022 – 2024 роки є:

забезпечення максимальної адресності та наближеності надання відповідної соціальної підтримки тим, хто її потребує;

прозорість та доступність в отриманні соціальної підтримки;

посилення мотивації отримувачів пільг та житлових субсидій населення до економного споживання житлово-комунальних послуг та впровадження заходів енергоефективності;

надання соціальної підтримки з урахуванням уніфікованих критеріїв обрахунку сукупного доходу сім'ї та її фінансово-майнового стану;

забезпечення захисту прав дитини, у тому числі шляхом розвитку сімейних та інших форм виховання дітей, наближених до сімейних, забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа;

удосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі в умовах децентралізації з урахуванням міжнародних стандартів;

забезпечення своєчасного та у повному обсязі фінансування пенсійних виплат, призначених згідно з чинними законодавчими актами, та щорічного проведення індексації пенсій з 01 березня;

розроблення та застосування у межах наявних ресурсів ефективних механізмів розвитку системи раннього втручання з метою раннього виявлення порушень розвитку у дітей та попередження їх інвалідизації.

Державна політика у справах ветеранів

Система соціальної підтримки захисників України та членів їх сімей, родин загиблих захисників перестала бути лише послуго-орієнтованою. Вона враховує потреби різних верств ветеранів війни та сприяє їх особистісному професійному та людському розвитку.

Відбувається:

спрощення надання пільг, послуг і гарантій ветеранам війни, членам їх сімей та родинам загиблих захисників, забезпечення їх доступу до електронних послуг і сервісів;

реінтеграція ветеранів війни в суспільство, надання їм послуг з професійної освіти, створення умов для переходу військовослужбовців – ветеранів війни з військової кар'єри до цивільного життя;

удосконалення державної політики вшанування пам'яті загиблих захисників України, формування позитивного образу ветерана;

комплексна реабілітація ветеранів війни та членів їх сімей, розвиток ветеранського спорту.

Державна політика у сфері національної безпеки і оборони

Пріоритети державної політики у сфері національної безпеки і оборони визначаються у Стратегії національної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії кібербезпеки України, інших документах з питань національної безпеки і оборони, які схвалюються Радою національної безпеки і оборони України і затверджуються указами Президента України.

На виконання вимог статті 35 Закону України «Про національну безпеку України» на 2022 – 2024 роки для сектору безпеки і оборони (Міністерство оборони, Державна спеціальна служба транспорту, Головне управління розвідки Міністерства оборони, система органів Міністерства внутрішніх справ, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки, Управління державної охорони, Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку, Апарат Ради національної безпеки і оборони, а також бюджетна програма Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості за КПКВК 2601030) передбачено спрямовувати ресурс на рівні не менше 5 відсотків від запланованого обсягу ВВП, а саме: на 2022 рік – не менше 270 741,4 млн грн, 2023 рік – не менше 299 730 млн грн, 2024 рік – не менше 332 585 млн гривень.

Зазначені обсяги видатків переглядатимуться під час підготовки проектів законів про Державний бюджет України на відповідний рік з урахуванням рішень Ради національної безпеки і оборони, воєнно-політичної обстановки та змін до податкового законодавства, що дозволять збільшити надходження до державного бюджету.

У середньостроковій перспективі передбачається:

розвиток сектору безпеки і оборони з урахуванням вимог, що ґрунтуються на принципах і стандартах НАТО;

розвиток існуючих та формування перспективних спроможностей Збройних Сил України, інших органів сектору безпеки і оборони, що забезпечуватимуть стримування, стійкість та відсіч збройної агресії проти України, протидію гібридним загрозам;

підвищення рівня бойової готовності військ, у тому числі за рахунок поступового переведення їх на професійну основу та оснащення новітніми системами озброєнь;

розвиток територіальної оборони як цілісної системи, удосконалення її системи управління та всебічного забезпечення;

оптимізація структури, чисельності та функцій Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних та інших державних органів сектору безпеки і оборони, у тому числі у зв'язку з утворенням нових державних органів, що здійснюють правоохоронні функції;

підвищення інституційної спроможності Служби безпеки шляхом реформування з метою зосередження її діяльності на ключових напрямках (контррозвідувальна протидія загрозам державній безпеці, боротьба з тероризмом, захист державного суверенітету та територіальної цілісності), а також позбавлення невластивих функцій;

посилення спроможностей національної системи кібербезпеки для ефективної протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі;

створення ефективного розвідувального співтовариства та розвиток розвідувальних спроможностей;

забезпечення Національної поліції, Національної гвардії, Державної прикордонної служби та Державної служби з надзвичайних ситуацій сучасною спеціальною технікою для виконання покладених на них завдань;

створення та освоєння виробництва озброєння, військової техніки, боєприпасів та продуктів спеціальної хімії;

створення безпечного середовища життєдіяльності людей, забезпечення охорони прав і свобод людини;

посилення заходів із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і пожеж.

Державна політика у сфері освіти

У середньостроковій перспективі буде продовжено здійснення заходів для забезпечення якісної, сучасної, конкурентоспроможної та доступної освіти шляхом реалізації таких заходів:

забезпечення в рамках продовження реформи загальної середньої освіти «Нова українська школа» якісної та доступної освіти шляхом стимулювання вчителів до професійного розвитку, розбудови нового освітнього середовища;

забезпечення закладів загальної середньої освіти сучасним навчальним обладнанням та оновлення матеріально-технічної бази (придбання шкільних автобусів, комп'ютерної техніки та мультимедійного обладнання, сучасних меблів, навчально-методичної літератури, засобів захисту учасників освітнього процесу під час карантину, оснащення фізкультурно-спортивних приміщень);

створення умов для надання якісних освітніх послуг, зокрема шляхом упорядкування мережі малокомплектних шкіл;

розбудова безпечної та інклюзивної системи освіти за допомогою наближення освітніх послуг учням з особливими освітніми потребами максимально до місця їх проживання, врахуванням індивідуальних потреб і можливостей таких здобувачів освіти, зокрема тих, які перебувають на довготривалому лікуванні в закладах охорони здоров'я або навчаються в спеціальних школах;

забезпечення функціонування ефективної та територіально-доступної мережі інклюзивно-ресурсних центрів;

створення сучасної системи професійної (професійно-технічної) освіти шляхом адаптації освітніх послуг у цій сфері до актуальних та перспективних потреб ринку праці, підвищення привабливості, престижності, доступності та якості професійної (професійно-технічної) освіти;

забезпечення фінансової підтримки професій загальнодержавного значення в сфері професійної (професійно-технічної) освіти;

забезпечення функціонування ефективної мережі закладів вищої та фахової передвищої освіти, удосконалення форм та методів навчання, надання державної підтримки з розвитку матеріально-технічної бази закладів освіти;

стимулювання кращих учнів та студентів шляхом надання державних стипендій та грантів.

Державна політика у сфері науки

У середньостроковій перспективі буде продовжено здійснення заходів щодо відновлення статусу вітчизняної науки як основного інструменту технологічного розвитку держави та створення нової системи управління і фінансування науки, зокрема шляхом:

поступового підвищення частки грантової підтримки наукових і науково-технічних проектів через Національний фонд досліджень;

проведення галузевими науковими установами наукових досліджень на конкурсній основі;

збільшення частки фінансової підтримки наукової діяльності молодих вчених;

поглиблення інтеграції України у європейський науковий простір;

забезпечення функціонування ефективної мережі наукових установ та закладів вищої освіти за показниками ефективності провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності.

Державна політика у сфері охорони здоров'я

Продовження реформування системи охорони здоров'я з метою забезпечення універсального доступу громадян до гарантованого пакета необхідних медичних послуг та лікарських засобів.

Покращення стану здоров'я населення України шляхом забезпечення доступу до основних медичних послуг є важливим напрямом реалізації політики у сфері охорони здоров'я. Фінансові ресурси буде зосереджено на пріоритетних потребах охорони здоров'я:

профілактиці, первинній медичній допомозі та амбулаторному (стаціонарозамісному) лікуванні, які є найбільш економічно ефективними;

підвищенні якості надання медичної допомоги пацієнтам у невідкладних станах з метою зниження передчасної смертності;

підвищенні доступності основних лікарських засобів для попередження ускладнення захворювань;

наданні медичних послуг та лікарських засобів, насамперед пов'язаних з медичними станами: вагітністю та пологами, неонатальною допомогою; неінфекційними захворюваннями: бронхіальною астмою, хронічним обструктивним захворюванням легень, серцево-судинними захворюваннями; цукровим та нецукровим діабетом; онкологічними захворюваннями; інфекційними захворюваннями: вакциноконтрольованими захворюваннями, ВІЛ/СНІДом, туберкульозом;

наданні медичних послуг для реагування на інфекційні захворювання та епідемії.

Важливими напрямками змін політики у сфері охорони здоров'я також будуть:

створення спроможної системи громадського здоров'я, переорієнтація системи охорони здоров'я від політики лікування до політики профілактики захворювань;

розвиток трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів, функціонування системи оперативного лікування методом трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів, зокрема методом трансплантації органів від посмертного донора та трансплантації кісткового мозку від неродинного донора, забезпечення функціонування Єдиної державної інформаційної системи трансплантації (ЄДІСТ).

Буде забезпечено прозорість використання бюджетних коштів шляхом обліку всіх наданих медичних послуг та лікарських засобів, що оплачуються в межах Програми медичних гарантій, через електронну систему охорони здоров'я.

Державна політика у сфері молоді та спорту

У середньостроковій перспективі держава сприятиме розвитку фізичної культури та спорту, створенню можливостей для самореалізації та розвитку потенціалу молоді, популяризації українських суспільно-державних цінностей та формуванню на їх основі національно-патріотичного світогляду.

У 2022 – 2024 роках передбачається:

створення належних умов, за яких Україна – спортивна держава, що належить до групи передових країн, де українці регулярно та свідомо займаються фізичною культурою і спортом, створення умов та можливостей для ефективної підготовки спортсменів світового рівня, розвиток мережі спортивної

інфраструктури, що доступна для кожної людини, зокрема осіб з інвалідністю, удосконалення та поліпшення сфери фізичної культури і спорту;

реалізація завдань та заходів державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021 – 2025 роки та державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року».

Державна політика у сфері культури та інформаційного простору

Держава сприятиме формуванню цілісного культурного середовища суспільства, створенню умов для творчої самореалізації громадян, збереженню культурно-духовної спадщини, повноцінному функціонуванню суспільного мовлення, що є запорукою становлення активного громадянського суспільства та задоволення його потреб в отриманні об'єктивної та неупередженої інформації.

У 2022 – 2024 роках передбачається виконання завдань, спрямованих на:

збереження функціонування національних і державних історико-культурних заповідників, посилення захисту культурних цінностей та культурної спадщини, відновлення ефективної системи управління охороною культурної спадщини на всіх рівнях;

підтримку креативних індустрій, забезпечення сприятливих умов для розвитку інтелектуального та духовного потенціалу особистості і суспільства, підтримки культурного розмаїття та інтеграції української культури у світовий культурний простір;

створення умов для туристичної привабливості об'єктів культурної спадщини, розвиток туристичного потенціалу, заохочення населення до внутрішнього туризму та популяризація України у світі;

забезпечення державної підтримки розвитку та застосування української мови у всіх сферах суспільного життя;

здійснення державної підтримки кінематографії;

створення конкурентоспроможного середовища у сфері театрального, музичного, хореографічного, циркового, образотворчого мистецтва шляхом популяризації, підтримки та розвитку професійного мистецтва, підтримки сучасних інноваційних культурних проєктів, стимулювання професійних митців до вироблення конкурентоспроможного національного культурного продукту;

підтримку функціонування та розвитку суспільного телебачення і радіомовлення України;

здійснення заходів у сфері інформаційної безпеки України, виявлення, реагування та протидії дезінформації й маніпулятивній інформації, деструктивній пропаганді.

Державна політика у сфері цифрової трансформації

Основними пріоритетами політики у сфері цифрової трансформації є розвиток адміністративних послуг та їх цифровізація, інформатизація суспільства, сприяння розвитку ІТ-бізнесу, підвищення рівня цифрової грамотності українців.

У середньостроковій перспективі передбачається:

забезпечення переведення найбільш популярних публічних послуг в електронну форму;

розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг та збільшення послуг, що надаються в таких центрах;

запровадження ефективної системи моніторингу та оцінки якості надання адміністративних послуг;

запровадження електронної взаємодії між електронними реєстрами та оптимізація реєстрів;

забезпечення надійного захисту інформації публічних електронних реєстрів та створення ефективної системи протидії кіберзагрозам, забезпечення захисту персональних даних відповідно до європейських;

розвиток мереж доступу до Інтернету, створення умов для мобільних технологій четвертого та п'ятого поколінь;

забезпечення доступу соціальних закладів інфраструктури, органів місцевого самоврядування і громадян до високошвидкісного Інтернету;

створення умов для розвитку ІТ-бізнесу та інших галузей креативної економіки;

забезпечення доступності навчання цифровій грамотності шляхом розвитку існуючих та запровадження нових інструментів навчання.

Державна політика у сфері дорожньо-транспортної інфраструктури

З метою відновлення і розвитку автомобільних доріг для їх інтеграції до європейської транспортної системи та підвищення рівня безпеки дорожнього руху, комфортності та економічності перевезень запроваджено систему фінансування дорожньої галузі шляхом створення у складі спеціального фонду державного бюджету державного дорожнього фонду.

Загальні засади щодо формування та використання коштів державного дорожнього фонду визначено статтею 24² Бюджетного кодексу України.

Кошти державного дорожнього фонду спрямовуються на розвиток мережі та утримання автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення та виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, залученими державою або під державні гарантії на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування, а також на фінансове

забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм.

У 2022 – 2024 роках буде продовжено реалізацію впровадженої системи фінансування заходів з розвитку дорожньо-транспортної інфраструктури за рахунок державного дорожнього фонду, що дасть змогу:

покращити транспортно-експлуатаційний стан автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення;

знизити рівень смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод, ступеня тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод для учасників дорожнього руху;

запровадити ефективну систему управління безпекою дорожнього руху для забезпечення захисту життя та здоров'я населення.

У результаті спрямування коштів державного дорожнього фонду на розвиток дорожньо-транспортної інфраструктури у 2022 – 2024 роках планується здійснення робіт з будівництва, реконструкції та ремонту на дорогах державного значення протяжністю близько 43 тис. км, а також на дорогах місцевого значення протяжністю близько 119 тис. км; зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод орієнтовно на 7 відсотків.

Державна політика у сфері агропромислового комплексу

Агропромисловий комплекс є однією з важливих складових частин економіки України, який підтримує економічний розвиток, забезпечує продовольчу безпеку та сприяє поліпшенню добробуту населення.

З метою забезпечення розвитку агропромислового комплексу державну підтримку сільськогосподарських товаровиробників буде продовжено.

Підтримку буде спрямовано на:

стимулювання розвитку галузі тваринництва, що забезпечить стабілізацію чисельності поголів'я сільськогосподарських тварин у сільськогосподарських підприємствах та збільшення їх продуктивності, розвиток племінних (генетичних) ресурсів;

підтримку фермерських господарств, що покращить доступ фермерських господарств до фінансових ресурсів, зміцнить матеріально-технічну базу сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;

технічне переоснащення сільськогосподарського виробництва через механізм часткової компенсації сільгосптоваровиробникам вартості сільськогосподарської техніки та обладнання, що сприятиме стимулюванню розвитку сільгосптоваровиробників, оновленню машино-тракторного парку;

надання фінансової підтримки через механізми пільгового кредитування сільгосптоваровиробників, зокрема фермерських господарств, що дасть

можливість збільшити питому вагу пільгових кредитів у загальному обсязі кредитів, наданих у сільське господарство;

стимулювання закладення багаторічних насаджень, що значно розширить площі виноградників, садів, ягідників, хмільників та збільшить валове виробництво відповідної продукції, а також покращить умови її зберігання та переробки.

Державна політика у сфері охорони навколишнього природного середовища

Держава сприятиме формуванню чистого і безпечного довкілля, досягненню «доброго» стану вод, збереженню та відновленню природних екосистем шляхом забезпечення сталого розвитку та раціонального природокористування, управління відходами, в тому числі поводження з радіоактивними відходами, попередження та адаптація до зміни клімату.

Зокрема, передбачено здійснити заходи щодо:

створення та розширення території природно-заповідного фонду;

захисту населених пунктів, сільськогосподарських угідь та садиб від шкідливої дії вод;

подачі води у маловодні регіони;

вимірювання показників якості води;

збереження видів тварин та рослин, занесених до Червоної книги України;

зберігання відпрацьованих тепловиділяючих збірок у сховищі відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2);

поводження з небезпечними хімічними речовинами та відходами, у тому числі непридатними до використання пестицидами і агрохімікатами;

зберігання джерел іонізуючого випромінювання, що надійшли до Централізованого сховища ВДІВ ДСП «ЦППРВ»;

зберігання радіоактивних відходів у філіях ДСП «Об'єднання «Радон»;

перевезення РАВ у формі відпрацьованих джерел іонізуючого випромінювання (ВДІВ) зі сховищ міжобласних філій ДСП «Об'єднання «Радон» до Централізованого сховища ВДІВ ДСП «ЦППРВ»;

щорічних скорочень викидів парникових газів.

Державна політика у сфері вугільної галузі

Бюджетна підтримка вугільної галузі у визначених періодах буде формуватися відповідно до державної політики у вугільній галузі, а саме комплексного розв'язання проблемних питань функціонування галузі та виведення державних вугледобувних підприємств на безбитковий та бездотаційний рівень. Для виконання цього завдання передбачається схвалення

Урядом Концепції реформування вугільної галузі, яка визначатиме шляхи розв'язання проблем у вугільній галузі з очікуваними результатами, а також затвердження плану заходів з її реалізації. Продовжуватимуть здійснюватися заходи з реструктуризації вугільної галузі.

Для цього усі шахти, які є дотаційними, розділено на дві групи – неперспективні, які будуть ліквідовані, та перспективні, які передбачається передати до вертикально-інтегрованого об'єднання за участю державних вугледобувних підприємств та ПАТ «Центренерго».

Разом з цим будуть здійснюватися заходи з підготовки до ліквідації та безпосередньо ліквідація неперспективних вугледобувних підприємств. Для забезпечення екологічної безпеки ліквідація шахт здійснюватиметься за проектами, які передбачатимуть приведення об'єктів цих шахт у безпечний стан. При цьому для забезпечення гідрокологічної безпеки на ліквідованих шахтах будуть утримуватися водовідливні комплекси.

Одночасно здійснюватимуться заходи із соціального захисту працівників державних вугледобувних підприємств, які ліквідуються, зокрема: створення робочих місць та працевлаштування працівників шахт, які ліквідовуватимуться; перепідготовка та перекваліфікація шахтарів; сприяння добровільному переселенню сімей шахтарів, які втратили роботу, до іншої місцевості з метою працевлаштування; забезпечення впровадження та реалізації ініціатив, спрямованих на розвиток малого бізнесу у регіонах, на території яких розміщуються підприємства вугільної галузі тощо.

Крім того, передбачається продовжувати фінансування гірничорятувальних заходів на вугледобувних підприємствах.

Державна політика у сфері енергоефективності та енергозбереження

Ураховуючи важливість посилення енергонезалежності, державою реалізуються заходи з підвищення енергоефективності та енергозбереження.

Продовжиться робота Фонду енергоефективності, проекти якого реалізовуватимуться шляхом надання грантів (безповоротної фінансової допомоги, що надається безпосередньо або через банки-партнери) для часткового відшкодування вартості заходів з енергоефективності серед багатоквартирних будинків, в яких створені ОСББ.

Завданнями Фонду є розширення кола споживачів послуг з підвищення ефективності споживання енергоресурсів та реалізація проектів з підвищення енергоефективності та енергозбереження у житловому секторі, зокрема оснащення споживачів приладами обліку енергоресурсів, утеплення та термомодернізації будівель та приміщень, оснащення тепловими котлами тощо.

Державна політика у сфері підтримки авіаційної та ракетно-космічної галузі

У середньостроковій перспективі держава сприятиме створенню умов для реалізації інноваційних досліджень і розроблення нових конкурентоспроможних авіаційних технологій, забезпечення ефективного використання космічного потенціалу і підвищення його впливу на розв'язання актуальних завдань, реалізація і впровадження яких дасть змогу забезпечити рентабельне серійне виробництво високотехнологічної техніки в Україні, розробити зразки нових конкурентоспроможних моделей повітряних суден та іншої техніки, а також сприятиме її експорту на зовнішні ринки.

Протягом 2022 – 2024 років передбачається виконання наступних ключових завдань, а саме:

виконання заходів державної цільової науково-технічної програми розвитку авіаційної промисловості на 2021 – 2030 роки;

виконання заходів загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2021 – 2025 роки.

Підтримка та розвиток малого і середнього підприємництва

Продовження активної політики Уряду щодо зниження бар'єрів ведення бізнесу та створення умов для його розвитку, у тому числі доступності фінансових ресурсів завдяки активізації банківського кредитування із державною фінансовою підтримкою сприятиме поступовому зменшенню рівня безробіття, зростанню обсягів виробництва та, відповідно, доходів від трудової діяльності, у тому числі доходів у секторі малого та середнього бізнесу.

Тому, на 2022 – 2024 роки розвиток малого і середнього підприємництва надалі залишиться у пріоритетах Уряду. Заходи з підвищення доступу малого і середнього підприємництва до фінансування за рахунок продовження реалізації державної програми «Доступні кредити 5-7-9 %» сприятимуть також розвитку та підтримці у посткарантинний період малого та середнього бізнесу.

Завдяки адаптації цієї програми до умов сьогодення забезпечується спрощення та доступність кредитування більш широкому колу суб'єктів підприємництва.

Державна програма «Доступні кредити 5-7-9 %» є універсальним та дієвим механізмом кредитування банками малого та середнього бізнесу з фінансовою державною підтримкою, що надається через Фонд розвитку підприємництва уповноваженим банкам, шляхом часткової компенсації процентних ставок за кредитами, наданими суб'єктам мікро- та малого підприємництва, незалежно від сфери їх діяльності.

Фонд розвитку підприємництва є впливовим гравцем на ринку кредитування малого і середнього підприємництва, знайомим як серед банків України, так і серед міжнародних фінансових організацій, тому забезпечення

його функціонування відіграє важливу роль, оскільки через цю фінансову установу також запроваджено реалізацію державної програми «Доступна іпотека 7%».

Програма надання державних гарантій на портфельній основі передбачає спрощення доступу малого і середнього підприємництва до фінансування навіть за відсутності достатнього забезпечення шляхом часткового гарантування державою боргових зобов'язань малого і середнього підприємництва перед банками-кредиторами.

Державні капітальні вкладення на розроблення та реалізацію державних інвестиційних проектів

На розроблення та реалізацію державних інвестиційних проектів передбачається спрямувати державні капітальні вкладення щорічно у обсязі 2 717,275 млн грн, розподіл яких здійснюватиметься в установленому порядку Міжвідомчою комісією з питань державних інвестиційних проектів, зокрема, за пріоритетними сферами, визначеними у Порядку відбору державних інвестиційних проектів, а саме:

соціально-культурна сфера;

сфера охорони здоров'я;

паливно-енергетична сфера, видобувна та обробна промисловість, мінерально-сировинна база;

сфера охорони навколишнього природного середовища;

транспортна сфера;

функціонування органів влади та надання ними послуг.

Проекти, що фінансуються МФО та країнами-партнерами

З огляду на потребу фінансування впровадження структурних реформ на фоні обмежених доходів бюджету, одним із пріоритетних завдань фінансового забезпечення реалізації державної політики є залучення довгострокового пільгового фінансування від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій (МФО) для реалізації інвестиційних проектів економічного і соціального розвитку України.

На 2022 – 2024 роки за рахунок позик, що залучаються державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і МФО для реалізації інвестиційних проектів, заплановано такі обсяги видатків та надання кредитів, зокрема:

у 2022 році в сумі 25,53 млрд гривень;

у 2023 році в сумі 26,53 млрд гривень;

у 2024 році в сумі 27,53 млрд гривень.

Середньострокове бюджетне планування видатків та надання кредитів для реалізації інвестиційних проектів економічного і соціального розвитку України сприяє підвищенню ефективності впровадження таких проектів, оскільки створюються умови визначеності та прогнозованості для досягнення результату щодо реформування національної економіки та впровадження структурних реформ.

Державна політика у сфері судової влади (верховенства права)

Наразі перед українською судовою системою постають серйозні виклики.

Необхідно відновлювати довіру суспільства до судової системи.

Зважаючи на низку рекомендацій європейських інституцій в Україні триває процес становлення незалежності судової гілки влади.

Отже, у 2022 – 2024 роках фінансові ресурси держави будуть спрямовуватися на формування належним чином працюючої судової влади, підвищення ефективності інститутів правосуддя, впровадження європейських стандартів та кращих міжнародних практик, зокрема на:

оптимізацію системи органів судової влади, у тому числі перегляд мережі місцевих судів з урахуванням змін законодавства щодо децентралізації;

покращення механізму доступу громадян та їх безпосередню участь у здійсненні правосуддя, зокрема, шляхом впровадження інституту суду присяжних;

посилення функціональної та процесуальної спроможності Верховного Суду з метою забезпечення єдності застосування норм матеріального та процесуального права судами різних юрисдикцій;

впровадження повноцінного електронного судочинства на базі Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, у тому числі шляхом запуску IP-суду тощо.

Фінансування і боргова політика

У середньостроковій перспективі основною метою України в управлінні державним боргом стане залучення необхідного фінансування за найнижчої можливої вартості з урахуванням ризиків шляхом:

реалізації прозорої та передбачуваної політики управління державним боргом та гарантованим державою боргом;

забезпечення дотримання плану державних запозичень;

активізації співпраці з міжнародними партнерами;

вчасного виконання усіх боргових зобов'язань;

здійснення заходів для розвитку внутрішнього ринку державних цінних паперів, забезпечення співпраці з рейтинговими агентствами.

Збалансованість та стійкість бюджетної системи забезпечуватиметься шляхом дотримання граничного обсягу дефіциту державного бюджету на рівні:

3,5 відсотка валового внутрішнього продукту у 2022 році;

3,0 відсотки валового внутрішнього продукту у 2023 році;

2,7 відсотка валового внутрішнього продукту у 2024 році;

З метою приведення рівня дефіциту державного бюджету до рівня, встановленого Бюджетним кодексом України, планується поступове його зниження з 3,5 відсотка валового внутрішнього продукту в 2022 році до 2,7 відсотка валового внутрішнього продукту в 2024 році.

Фінансування дефіциту державного бюджету в запланованих обсягах планується переважно шляхом здійснення державних внутрішніх запозичень.

Фінансування державного бюджету

Найменування показника	(млн гривень)		
	2022 рік (план)	2023 рік (план)	2024 рік (план)
Фінансування за борговими операціями	177 791,4	169 623,4	172 381,3
<i>Загальний фонд</i>	152 261,2	143 093,2	144 851,1
<i>Спеціальний фонд</i>	25 530,2	26 530,2	27 530,2
Надходження від приватизації державного майна	8 000,0	8 000,0	5 000,0
<i>Загальний фонд</i>	8 000,0	8 000,0	5 000,0
<i>Спеціальний фонд</i>			
Фінансування за активними операціями	2 216,6	2 214,6	2 214,6
<i>Загальний фонд</i>			
<i>Спеціальний фонд</i>	2 216,6	2 214,6	2 214,6
Загальне фінансування	188 006,0	179 838,0	179 595,9

можливі джерела фінансування:

Внутрішні джерела фінансування	Доступні інструменти (не вичерпно)
Ринкові цінні папери	ОВДП
Зовнішні джерела фінансування	Доступні інструменти (не вичерпно)
Світовий банк	Кредит/позика
Європейський Банк Реконструкції та Розвитку	Кредит/позика
Європейський Інвестиційний Банк	Кредит/позика

Зовнішні джерела фінансування	Доступні інструменти (не вичерпно)
Європейський Союз	Кредит/позика (макрофінансова допомога)
Двосторонні кредити	Кредит/позика
Міжнародний валютний фонд	Кредит/позика (в рамках програми Stand-by/EFF)
Комерційні / напівпільгові кредити	Кредит/позика
Ринкові цінні папери	ОЗДП

використання коштів позик, що залучаються державою від іноземних держав, фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів у сумі:

25,5 млрд гривень у 2022 році;

26,5 млрд гривень у 2023 році;

27,5 млрд гривень у 2024 році.

здійснення платежів за державним боргом вчасно та в повному обсязі;

дотримання граничного обсягу державного боргу на рівні не більше ніж:

51 відсотка валового внутрішнього продукту на кінець 2022 року;

49 відсотка валового внутрішнього продукту на кінець 2023 року;

47 відсотка валового внутрішнього продукту на кінець 2024 року;

встановлення граничного обсягу гарантованого державою боргу на рівні не більше ніж:

5,1 відсотка валового внутрішнього продукту на кінець 2022 року;

4,8 відсотка валового внутрішнього продукту на кінець 2023 року;

4,3 відсотка валового внутрішнього продукту на кінець 2024 року;

визначення граничного обсягу надання державних гарантій у 2022 – 2024 роках на рівні не більше 3 відсотків доходів загального фонду державного бюджету для реалізації виключно самоокупних інвестиційних проектів.

Ураховуючи світовий досвід, важливо в середньостроковій бюджетній декларації передбачати певний фіскальний простір, тобто резерв коштів, щоб забезпечити здатність держави протистояти фіскальним ризикам, реагувати на можливі потреби збільшити фінансування видатків, не передбачених у Бюджетній декларації, і при цьому безперервно продовжити капітальний ремонт країни, здійснювати послідовну та комплексну реалізацію галузевих реформ.

На 2022 – 2024 роки передбачено фіскальний простір у сумі 24 559,8 млн грн у 2022 році, 24 772,5 млн грн у 2023 році та 48 947,1 млн грн у 2024 році. Ці кошти будуть розподілятися під час підготовки Державного

бюджету України на плановий рік та Бюджетної декларації в наступних планових періодах насамперед на капітальні видатки головним розпорядникам коштів державного бюджету, реформування державного управління тощо.

Оцінка фіскальних ризиків та їх вплив на показники державного бюджету

На виконання державного бюджету протягом 2022 – 2024 років можуть вплинути фіскальні ризики, спричинені:

змінами у макроекономічному середовищі:

подальшого поширення коронавірусної інфекції COVID – 19 у світі та в Україні;

значного зниження обсягів транзиту природного газу з Російської Федерації територією України;

посилення гібридних загроз національній економіці з боку Російської Федерації;

формування суттєвого дисбалансу на ринку праці, скорочення зайнятості;

отримання низького врожаю зернових культур;

подальше зростання цін на енергоносії на світових товарних ринках;

високою часткою витрат за державним боргом у 2022 – 2024 роках. Також ключовими ризиками державного боргу України є ризик рефінансування, що може посилюватись у разі ускладнення доступу України до міжнародних ринків капіталу, та валютний ризик. Збільшений граничний обсяг надання державних гарантій у 2021 році (законом про державний бюджет передбачено 88,7 млрд грн) може також створити значні фіскальні ризики для бюджету у наступних роках;

виникненням додаткових зобов'язань, пов'язаних, зокрема, із проведенням капіталізації державних банків у разі погіршення якості їх кредитного портфеля та операційної ефективності, а також Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у разі фінансових потрясінь у банківському секторі;

невиконанням планів надходжень від приватизації державних активів, зокрема у разі виникнення спорів щодо приватизації державного майна; відсутності попиту на виставлені на продаж об'єкти великої і малої приватизації; незалучення широкого кола інвесторів до придбання державної власності; непередачі об'єктів із сфери управління уповноважених органів управління до сфери управління державних органів приватизації;

погіршенням результатів діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, що може призвести, зокрема, до зменшення відрахувань податкових та неподаткових платежів до державного бюджету, виконання державою гарантійних зобов'язань через неможливість суб'єктів господарювання виконати свої зобов'язання перед кредиторами, надання додаткової державної допомоги для покриття збиткової діяльності суб'єктів господарювання;

значною заборгованістю та недостатністю обігових коштів суб'єктів господарювання – учасників ринку електричної енергії і ринку газу. Відсутність рішень щодо дії спеціальних обов'язків на ринку електричної енергії та ринку природного газу в середньостроковій та довгостроковій перспективі, а також падіння попиту та рівня споживання через карантинні обмеження внаслідок пандемії, зниження платоспроможності споживачів, зростання рівня безробіття, знецінення національної валюти тощо матимуть негативний вплив на діяльність суб'єктів господарювання паливно-енергетичного комплексу. Врегулювання вказаних питань може потребувати додаткових витрат з державного бюджету, а їх невирішення може призвести до поглиблення кризи неплатежів та погіршення фінансового стану суб'єктів господарювання – учасників ринків електричної енергії та газу, що надалі відобразиться на зменшенні надходжень державного бюджету;

відхиленням від планових показників у сфері пенсійного забезпечення, у зв'язку зі зменшенням чисельності найманих працівників, уповільненням зростання заробітної плати, зниженням рівня платоспроможності підприємств, установ, організацій у частині сплати обов'язкових страхових платежів та відповідно зростанням заборгованості зі сплати ЄСВ, зростанням обсягу видатків на пенсійні виплати, що зумовлено прийнятими судовими рішеннями з питань пенсійного забезпечення (в тому числі Конституційного Суду, Верховного Суду та рішеннями у зразкових справах). Вказане може призвести до збільшення дефіциту Пенсійного фонду, зростання заборгованості Пенсійного фонду за позиками, наданими з єдиного казначейського рахунку на виплату пенсій.

Протягом 2022 – 2024 років впроваджуватиметься розширена система управління фіскальними ризиками та визначатиметься їх потенційний вплив на державний бюджет з метою своєчасного вжиття заходів для їх мінімізації.

Зокрема, планується:

проведення комплексної оцінки фіскальних ризиків та визначення їх впливу на державний бюджет;

ведення реєстру фіскальних ризиків;

підвищення інституційної спроможності Мінфіну та інших органів державної влади щодо управління фіскальними ризиками.

Взаємовідносини державного бюджету з місцевими бюджетами (фонд регіонального розвитку)

У результаті розпочатого у 2015 році реформування бюджетної системи в контексті децентралізації та запровадження нової моделі міжбюджетних відносин фінансова спроможність місцевих бюджетів суттєво зміцнена.

Одним із ключових напрямів реформи міжбюджетних відносин стало створення дворівневої системи взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами.

12 червня 2020 року Кабінет Міністрів України визначив адміністративні центри та затвердив території 1 469 територіальних громад областей, що завершило процес формування територіальних громад.

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів» реорганізовано адміністративно-територіальний устрій районного рівня – ліквідовано 490 та утворено 136 нових районів.

У 2021 році запроваджено дворівневу модель міжбюджетних відносин між державним та місцевими бюджетами. Прямі взаємовідносини з державним бюджетом мають 1 463 місцеві бюджети, які безпосередньо отримують міжбюджетні трансферти, у тому числі – 1 438 бюджетів територіальних громад, 24 обласні бюджети та бюджет територіальної громади міста Києва.

З метою приведення правових засад функціонування бюджетної системи у відповідність до нового адміністративно-територіального устрою внесено зміни до Бюджетного кодексу України, якими розмежовано склад доходів та збільшено дохідну частину місцевого самоврядування.

Основний бюджетоутворюючий податок (податок на доходи фізичних осіб) в обсязі 60 відсотків зараховується до бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад. Відповідно, з бюджетів територіальних громад здійснюється утримання установ, що надають публічні послуги, з метою максимального наближення до їх безпосереднього споживача за принципом субсидіарності. Окрім того, на місцях повністю залишаються надходження податку на прибуток від підприємств і фінансових установ комунальної власності та податку на майно (нерухомість, земля). Також з 2021 року на постійній основі закріплено зарахування 13,44 відсотка акцизного податку з пального до загального фонду бюджетів місцевого самоврядування.

Одержані органами місцевого самоврядування в результаті децентралізації повноваження та ресурси розширюють можливості для розвитку територій, створення сучасної освітньої, медичної, транспортної, житлово-комунальної інфраструктури.

Надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів, у співставних умовах) за час впровадження реформи з 2015 по 2020 роки збільшились майже втричі: з 99,8 млрд грн у 2015 році до 290,1 млрд грн у 2020 році.

Позитивним аспектом реформи міжбюджетних відносин є щорічне збільшення інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів. Обсяг капітальних видатків місцевих бюджетів за 2020 рік становив 96,8 млрд гривень, що на 5,6 млрд гривень більше ніж у 2018 році (для порівняння у 2015 році капітальні видатки місцевих бюджетів становили 32,2 млрд гривень).

Частка капітальних видатків у загальному обсязі видатків місцевих бюджетів (загальний та спеціальний фонди разом) порівняно з 2015 роком зростає

на 9,2 відсотка. Якщо у 2015 році вона становила 11,5 відсотка, то у 2020 році – 20,7 відсотка (для порівняння: у 2013 – 2014 роках – лише 6,4 відсотка).

Зміцнення фінансової спроможності громад та їх економічний розвиток залежить від ефективності використання активів, якими володіє та розпоряджається громада. Розвиток території можливий лише за умови ефективного використання та користування її внутрішнім потенціалом, що передбачає капіталізацію активів та створення доданої вартості. Розвиток підприємницьких структур на території адміністративно-територіальної одиниці дозволяє забезпечити:

- створення робочих місць;

- збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів;

- формування соціальної відповідальності бізнесу перед громадою.

Отже, саме формування практики соціальної відповідальності бізнесу перед громадою може забезпечити швидкий її розвиток.

Державна бюджетна політика щодо місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин у 2022 – 2024 роках буде спрямована на розвиток середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні, удосконалення міжбюджетного регулювання, зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів, підвищення прозорості та результативності використання бюджетних ресурсів, а також збереження дворівневої системи міжбюджетних відносин, що реалізовуватиметься шляхом:

- подальшого розвитку організаційних, правових та фінансових передумов для зміцнення місцевого самоврядування;

- складання прогнозів місцевих бюджетів для підвищення передбачуваності та послідовності бюджетної політики на місцевому рівні, узгодження таких прогнозів із середньостроковими програмами соціально-економічного розвитку громад;

- забезпечення динаміки доходів, що зараховуються до місцевих бюджетів, збереження рівня їх надходжень не нижче 20 відсотків доходів зведеного бюджету України та зменшення частки трансфертів в доходах місцевих бюджетів;

- удосконалення підходів щодо здійснення горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів відповідно до нового адміністративно-територіального устрою та за результатами реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні;

- стимулювання соціально-економічного розвитку територій, спрямовуючи кошти державного фонду регіонального розвитку на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку;

стимулювання соціально-економічного розвитку територій, спрямовуючи кошти державного фонду регіонального розвитку на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, в тому числі на проекти розвитку регіону українських Карпат;

підтримка заходів соціально-економічної компенсації ризиків населення, яке проживає на території зони спостереження;

розвиток інфраструктури індустріальних парків та центрів креативної економіки; продовження упорядкування сфер відповідальності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади в рамках сформованого за результатами реформи децентралізації адміністративно-територіального устрою;

подальший розвиток рівня автоматизації процесів у сфері управління державними фінансами на місцевому рівні через впровадження новітніх інформаційних технологій.

Державний фонд регіонального розвитку є одним з основних джерел фінансування державної регіональної політики через надання державної підтримки для розвитку регіонів та забезпечує концентрацію фінансових ресурсів на ключових напрямках, що сприятиме удосконаленню інфраструктури для економічного зростання та покращанню життя населення.

З метою удосконалення порядку розподілу та використання коштів Державного фонду регіонального розвитку, підвищення взаємозв'язку між стратегічним та бюджетним плануванням Уряд підготував зміни до статті 24¹ Бюджетного кодексу України, якими пропонується:

1) поетапно збільшити обсяг Державного фонду регіонального розвитку з 1 відсотка до 3 відсотків прогнозного обсягу доходів загального фонду проекту державного бюджету на відповідний бюджетний період;

2) спрямовувати кошти Державного фонду регіонального розвитку виключно на реалізацію Державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій розвитку із закріпленням відповідного фінансового ресурсу за такими критеріями розподілу:

50 відсотків – на програми і проекти, які забезпечують виконання завдань, визначених Державною стратегією регіонального розвитку, із здійсненням відбору проектів Комісією Міністерства розвитку громад та територій України за участю членів Комітету Верховної Ради України з питань бюджету та Комітету Верховної Ради України, до предмета відання якого віднесено питання регіональної політики та розвитку місцевого самоврядування;

30 відсотків – на програми і проекти, які забезпечують виконання завдань, визначених регіональними стратегіями розвитку, зі збереженням діючих критеріїв розподілу коштів між регіонами: 80 відсотків – відповідно до чисельності населення у регіоні; 20 відсотків – з урахуванням рівня соціально-

економічного розвитку регіонів відповідно до показника валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу (для регіонів, у яких цей показник менше 75 відсотків середнього показника по Україні);

20 відсотків – на програми і проекти сільських, селищних, міських рад відповідно до програм їх соціально-економічного розвитку з розподілом коштів пропорційно між бюджетами відповідних громад з урахуванням показників чисельності сільського населення та площі громади;

3) передбачити можливість зарахування до Державного фонду регіонального розвитку коштів у рамках програм допомоги Європейського Союзу, програм транскордонного співробітництва, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ для цілей регіонального розвитку із спрямуванням їх рішеннями Уряду на реалізацію пріоритетних проектів регіонального розвитку.

У 2022 – 2024 роках передбачається зростання державної підтримки розвитку регіонів через державний фонд регіонального розвитку: у 2022 році – 10,7 млрд грн, 2023 році – 11,8 млрд грн, 2024 році – 12,9 млрд гривень.

Пропозиції змін до законодавства України

Напрацьовано ряд змін до податкового законодавства, які дозволять збільшити надходження до державного бюджету близько 34,1 млрд грн, починаючи з 2022 року та в наступних роках, зокрема від:

індексації ставок акцизного податку на алкогольні напої, екологічного податку та рентної плати, які визначені в абсолютних значеннях;

частини чистого прибутку за рахунок встановлення заборони самостійного формування державними підприємствами та господарськими товариствами, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, резервів під майбутні витрати та сумнівні борги відповідно до власної облікової політики;

податку на прибуток підприємств за рахунок:

встановлення заборони самостійного формування державними підприємствами та господарськими товариствами, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, резервів під майбутні витрати та сумнівні борги відповідно до власної облікової політики;

збільшення фінансового результату до оподаткування на суму перерахованої безповоротної фінансової допомоги платникам податку, які є пов'язаними особами;

обмеження перенесення збитків минулих періодів у розмірі 50 відсотків для великих платників податків;

податку на додану вартість за рахунок:

обмеження бюджетного відшкодування ПДВ для платників-посередників у разі придбання та/або імпорту товарів, що надалі постачаються на митній території України;

скасування пільги з ПДВ для платників, які здійснюють постачання житла (об'єктів житлового фонду) на вторинному ринку;

обмеження можливості включення до складу податкового кредиту податкових накладних, складених більше ніж 6 місяців з моменту здійснення операції.

У разі схвалення Верховною Радою України змін до податкового законодавства, додаткові надходження будуть насамперед спрямовані на пріоритетні заходи у сфері безпеки та оборони, охорони здоров'я, освіти тощо.

За результатами розгляду та прийняття Верховною Радою України проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення державного фонду підтримки медицини, спорту, освіти, культури та науки» (реєстр. 5073 від 16 лютого 2021 року) ресурс (в 2022 році – 1 млрд грн, у 2023 році – 1,1 млрд грн, у 2024 році – 1,1 млрд грн) від надходжень, отриманих від плати за ліцензії на провадження діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор і за ліцензії на випуск та проведення лотерей, буде спрямований на соціальні цілі, а саме на фінансування охорони здоров'я, спорту, освіти, культури, наукової і науково-технічної діяльності.

З метою належної організації дорожнього руху населених пунктів та вирішення питань забезпечення безпеки дорожнього руху передбачається законодавче унормування в частині розширення джерел фінансування органами місцевого самоврядування заходів з організації та забезпечення безпеки дорожнього руху шляхом спрямування частини надходжень від адміністративних штрафів за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, що зараховуються до спеціального фонду державного бюджету, до спеціального фонду місцевих бюджетів.

Державна політика у сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій

Питання реінтеграції тимчасово окупованих територій залишається ключовим пріоритетом, який дозволить забезпечити цілісність держави.

Державна політика у сфері реінтеграції в 2022 – 2024 роках буде спрямовуватись на досягнення таких результатів:

реалізація концепції економічного розвитку Донецької та Луганської областей, зокрема шляхом формування нової економічної системи та розбудови критичної інфраструктури;

створення ефективних інструментів забезпечення інформаційного суверенітету;

запровадження механізмів перехідного періоду та фіксації порушень прав на ТОТ;

запровадження для мешканців ТОТ міцного зв'язку з Україною завдяки сучасним електронним та онлайн-сервісам, доступу до адміністративних послуг, в тому числі на КПВВ;

впровадження безпечної реінтеграції, зокрема і через залучення молоді, що проживає на ТОТ, до українського освітнього простору;

вирішення житлових проблем сімей, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ.

Основна зміна в державній політиці у сфері реінтеграції відбудеться в частині запровадження конкретних дієвих механізмів щодо економічного розвитку Донецької та Луганської областей, зокрема впровадження системи страхування від військово-політичних ризиків. Також програму із здійснення виплати компенсацій за зруйноване житло буде розширено та розпочато виплати за частково пошкоджене житло, що дозволить більшій кількості громадян України відновити гідні умови проживання та зменшити вплив збройної агресії РФ на їх повсякденне життя.

Всеукраїнський перепис населення

Отримання достовірних, об'єктивних та цілісних даних щодо різноманітних характеристик населення країни в цілому та по кожній адміністративно-територіальній одиниці для інформаційного забезпечення управління та прогнозування соціально-економічного розвитку, а також розроблення та реалізації виваженої державної політики з питань народонаселення в межах ресурсних можливостей бюджету.
